

MEMOIRS OF A PHYSICIAN

**Radu Mirela, PhD. Lecturer, Faculty of Medicine, "Titu Maiorescu" University,
Bucharest; Stoica Diana Silvana, PhD. Assistant, Politehnica University,
Bucharest**

Abstract: Physicians, as men of culture, have had along time the strenuous duty of spreading a more humane perspective of the human being. Due to the knowledge he have acquired along their studies and practice of their noble profession, physicians encountered not only different situations and people but have had the chance of perceiving historic events from a sundry perspective. This is the case of the Romanian dentist of Jewish descent, Iosef-Ioju Haimovici, who, despite leaving his country of origin, has kept alive the memory of the origin places and people he met during his years of professional formation. All these recollections have come alive in the form of the written words that the physician laid on paper in his essays and paper articles.

Keywords: memoirs, sport, journalistic style, medicine, Romanian culture

Începuturile literare ale medicului Iosef-Ioju Haimovici (1935-) sunt unele dintre cele mai timpurii. Încă din anii copilăriei cel care avea să aleagă calea medicinei a trăit întâi experiența literară, așa cum autorul însuși rememorează: “Am început de la *Pogonici*, revista celor mici, *Licurici* revista școlărilor mai răsăriți, continuând cu *Revista Elevilor* editată de UAER (Uniunea Elevilor din România), *Scânteia Tineretului*, și bine înțeles *Sportul Popular*. De la *Urzica* primeam și bani. Nu voi uita primii 80 de lei, când tatăl meu fusese chemat la Banca Națională. Era prin 1949 și aveam doar 14 ani. Eram minor pentru a semna o chitanță la bancă. Mentorii mei erau Sady Rudeanu și I. Avian, iar Eugen Taru, pământean al locurilor natale dorohoiene, învățașe parese chiar la Șendriceni. Îmi aprecia caricaturile realizate, luându-mă sub ocrotirea sa.” Dar nici activitatea radiofonică și pasiunea pentru comentariul sportiv nu i-au fost străine viitorului medic: “Mai toate rubricile sportive ale ziarelor *Lupta Noastră* și *Zori Noi* erau dominate de semnătura persoanei mele, neomițând perioada vacanțelor unde redactam și pentru Stația Locală de Radioficare mai toate rubricile de sport, fiind la un moment dat chiar responsabilul acestui resort. Redactam dar și transmiteam materialul în eter.”¹ După absolvirea Facultății la Iași, Haimovici a devenit preparator-asistent la Facultatea de Stomatologie, dar predă în același timp și la Colegiul de Tehnică Dentară.

¹ Paloma Lăpușneanu, *Iată-mă față în față cu doctorul Iosef-Ioju Haimovici*, 3/06/2015, interviu disponibil pe <http://www.opiniadedorohoi.ro/interviurile-opinii-iata-ma-fata-in-fata-cu-doctorul-iosef-ioju-haimovici/>

Deși stabilit în Israel, în orașul Rehovot, medicul stomatolog nu uită ținuturile natale din Dorohoi pe care le vizitează ori de câte ori are ocazia și pe care le privește cu venerație “ca o adevărată frumusețe, parcă nepămînteană, un loc plin de lumină și de har, o adevărată gură de rai, iar cea mai prețioasă agoniseală rămîne pentru fiecare în parte adevăratele amintiri ale copilăriei și a iubirii celor din jur, o adevărată dragoste a sufletului și a inimii.”² Medicul avea să devină membru al Asociației Scriitorilor Israelieni de Limba Română, ziarist și publicist. În 2003 Haimovici a publicat primul volum de beletristică *Sportul a zâmbit la Dorohoi*, iar trei ani mai târziu, în aceeași arie a rememorării ținuturilor de baștină *La braț cu mingea pe strada mare-Dorohoi*. Implicat și în viața academică stomatologică din țară, Haimovici și-a pus amprenta și asupra Disciplinei de Propedeutică Stomatologică la Iași înainte de a părăsi țara unde a văzut lumina zilei.

Interviul pe care dentistul l-a oferit Palomei Lăpușneanu lasă să se contureze portretul unui distins pasionat de sport care păstrează tainic, în suflet, dorul pentru cultura românească: “o gentilețe largă dar și fină, energetic, sentimental dar și de o politețe aparte (...) un om discret, dar nu orgolios. (...) un sentimental și un iubitor al frumosului. Amintindu-i de meleagurile natale și a tinereții sale devine un alt om cu o sensibilitate aparte, destul de emotivă, parcă ia-și răscoli o rană mai veche...” De perioada fericită a copilăriei se leagă amintirile dragi medicului stomatolog, memorii pe care după întreruperea activității medicale a avut răgazul să le aștearnă în scris: “tot din vremea copilăriei și în special a adolescenței și tinereții, mi-aduc aminte de foarte multe episoade ale sportului local. Dând frâu liber fanteziei și imaginației tinereții din vremurile nu prea îndepărtate, nu le pot uita și, aceste amintiri pe care le-am «înregistrat», vrînd-nevrînd pe memorie, și caut după cum a-ți constatat și în alte ocazii; să le aștern pe hîrtie...”³ Marea pasiune pentru sportul cu balonul rotund se leagă tot de anii copilăriei când pe stadionul local din Dorohoi jucau localnicii printre care un camionagiu și un frizer. Marele respect pe care dentistul avea să-l poarte în suflet fotbalului se datorează acestor doi localnici modești dar înzestrați cu fair-play. Acelea, așa cum rememorează și dentistul-memorialist, erau vremuri în care se respectau valorile etice, în care “fotbalul se făcea și se juca numai și numai pentru onoarea și cinstea orașului, iar cei enumerați, ca toată elita sportului de performanță, și chiar de massă, veneau la jocuri direct de la locurile lor de muncă.”⁴

Dar amintirile nu sunt doar luminoase. Medicul retras în Israel își amintește de data fatidică de 1 iulie 1940 în care soldați ruși aveau să omoare atât români cât și evrei “Atmosferă antievreiască a crescut vizibil în tot orașul, mai ales când mai multe unități militare române retrăgându-se au declanșat adevăratul măcel asupra populației evreiești locale, când năvălind în cimitirul evreiesc în timpul funebrului moment au deschis focul asupra celor prezenți, asupra colegilor lor de front, măcelărindu-i pe toți... Extins cu rezepeziciune în tot orașul, în cîrdășie cu elemente ostile străine neamului românesc, instigatorii înrăiți, au devastat casele și prăvălile

² Iosef-Ioju Haimovici, *Tot despre... Apropo de toate, demolări, retrocedări, despăgubiri*, 4/08/2013, disponibil pe <http://www.dorohoinews.ro/cultura-1314-Tot-despre--Apropo-de-toate,-demolări,-retrocedări,-despăgubiri--de-Iosef--Ioju-Haimovici>

³ Iosef-Ioju Haimovici, *Mândrie dorohoiană. Mitică și Costică în versiune modernă*, în 20/12/2015, disponibil pe <http://www.opiniadedorohoi.ro/lecturile-opinii-mandrie-dorohoiana-iosef-ioju-haimovici/>

⁴ Ibidem

evreiești, azvârlindu-i în stradă și măcelăriți pe capete...”⁵ Medicul, umanist convins, consideră că rolul unor astfel de rememorări este acela de a nu lăsa istoria să se repete.

Ori de câte ori poate, medicul reiterează dorul imens pe care îl poartă ținuturilor de origine: “cînd o i-au la «sănătoasa» prin Dorohoi sau în Iași, toate amintirile legate de aceste locuri, apar la «suprafață», mai ceva ca «uleiul la suprafața apei.»” Căci, în adâncul sufletului medicul a rămas cu două nostalgii: sportul și țara sa: “eu mă socotesc un cronicar al sportului dorohoian, dar nu pot omite și amintirile care mă inundă și însoțesc permanent și care doresc cu timpul să le expun fără nici o exagerare în viitoarele scrieri ale mele...”⁶

Sportul nu era singura preocupare a viitorului medic. Și lectura avidă, care l-a fascinat în egală măsură era printre interesele sale căci la sediul asociației sportive Spartac “pe lângă practicarea unui sport, puteai citi în tihnă și liniște o carte sau o broșură de specialitate, ziare și reviste. Vitrinele exterioare, care dădeau la stradă cât și cele interioare, împreună cu diferitele dulapuri improvizate, erau mereu pline cu cărți, broșuri, cupe și medalii sportive. Fotomontajele moderne cât și afișele reflectau popularizarea mișcării de cultura fizică și sport, ele având un caracter mobilizator, totul găsindu-se în fiecare colț, iar pereții erau îmbăcsiți cu ele. Tot aici se găsea instalat și unul dintre primele difuzoare ale stației locale de radioficare, unde tineretul și chiar vârstnicii noștri obișnuiau să se întâlnească în număr mare pentru a asculta transmisiile radiofonice în direct a jocurilor de fotbal. Receptoarele de radio la timpul respectiv, erau o raritate, iar transmisiile de acest gen, erau adevărate miracole, ele creând o atmosferă a parte, ceva de neconceput pentru zilele acelea.”⁷

Rememorarea, ca supliciu suav, la care se supune Iosef-Ioju Haimovici implică și personalități pe care le-a întâlnit în ținuturile natale și cărora le poartă în suflet un profund respect. Acesta este și cazul scriitorului, gazetarului și pictorului Val Gheorghiu (1934-) pe care scriitorul israelian l-a cunoscut în timpul vacanțelor. Portretul pictorului care i-a fost prieten se conturează delicat din pagina memorialistului-medic: “Aici propriu-zis ne-am cunoscut și ne-am apropiat foarte mult în special prin jocurile de tenis de masă sau chiar alte activități sportive. Aici aș dori să remarc un fapt foarte semnificativ pentru mine, dânsul cunoscut ca un mare desenator, i-am cerut de multe ori să-mi facă profilul feții pe o foaie de bloc. Nici-o dată n-am fost refuzat. Cu toții admiram reușitele sale desene. Iar aceste ilustre amintiri le păstrez și astăzi în arhiva mea personală. Am trăit alături de viitorul «maestru» în magnifice momente și amintiri care mi-au rămas într-un fel grandioase și de neuitat. (...) Era un adevărat visător al lucrurilor făcute și a imaginației, probabil al celor ce mai are de realizat. Părea întotdeauna parcă preocupat, să zicem de un gând sau o faptă rebelă, de vreun proiect necesar dar poate neînțeles de alții sau, să zicem de probabilitatea unui schimb imaginar de întrebări și răspunsuri.”⁸ Nu doar prietenia i-a legat pe cei doi, ci și respectul medicului pentru arta contratelui dorohoian: “Tot ce expune reflectă un stil aparte, ele dând viață ideilor sale de o deosebită sensibilitate, completându-se

⁵ Iosef-Ioju Haimovici, *Să nu uitați*, 7/07/2015, disponibil pe <http://www.opiniadedorohoi.ro/mesajele-opinii-sa-nu-uitati-un-text-semnat-de-iosef-ioju-haimovici/>

⁶ Iosef-Ioju Haimovici, *Însemnări de ieri și de azi: Popas Ieșean*, 13/01/2014, disponibil pe <http://www.dorohoinews.ro/cultura-1542-%C3%8Eensem%C4%83ri-de-ieri-%C8%99i-de-azi--Popas-Ie%C8%99ean--de-Iosef-Ioju-Haimovici.html>

⁷ Iosef-Ioju Haimovici, *Sportul dorohoian văzut și trăit prin prisma unui martor ocular – Asociațiile sportive (I)*, 3/08/2015 disponibil pe <http://www.opiniadedorohoi.ro/sportul-dorohoian-vazut-si-trait-prin-prisma-unui-martor-ocular-asociațiile-sportive-i/>

⁸ Iosef-Ioju Haimovici, *Lucruri știute și neștiute despre marele pictor, scriitor și publicist Val Gheorghiu*, 1/07/2015 disponibil pe http://www.observatorul.com/articles_main.asp?action=articleviewdetail&ID=14037

cu combinațiile cromatice de toate felurile. Pot afirma după cele văzute, că tot ce expune nu dezmente talentul probabil nativ încă din anii perioadei dorohoiene, unde talentul său promitea multe viitorului său ca artist plastic. Tematica sau forma de reprezentare a creațiilor sale erau întotdeauna diverse.”⁹

O altă amintire se leagă de strada Zlataust, din Iași, locul unde și-a amplasat și Ionel Teodoreanu romanul *Fata din Zlataust*. Stând cu chirie la o familie de evrei care trăiseră pe aceeași stradă cu bunicul prozatorului interbelic, Haimovici descrie detaliat ulița din roman: “Era prin primii ani ai studiilor mele. Cred că prin 1954-1955. Nu pot uita această stradă cu adevărat domnească, plină de pelerini dornici să pășească pe «Strada Zlataust», unde eu probabil copilul încă necopt, trăind mai mult din amintirile și povestirile ilustrațiilor mei amfiatroni, Affelbaum, în fiecare zi în zori fugeam cu geanta în spinare, până în strada Ghica Vodă unde făceam dreapta să prind un loc pe ultima scară a tranvaiului din stația străzii Elena Doamnă, exact unde era pe vremuri, Spitalul Israilit...” Chiar dacă Iașul modern nu mai amintește cu nimic de ulița pitorească din romanul omonim, medicul speră că “romanticul Zlataust al Teodorenilor sau al duduii Otilia va rămâne cu adevărat doar o...legendă vie, iar eu parcă mă tem să nu spulber imaginea de ansamblu pe care mi-am făurit-o în minte despre casa în care și-a făcut veacul Delia, personajul gingaș din...*Fata din Zlataust*.”¹⁰

Și de actorul Teofil Vâlcu (1931-1993), care avea să devină unul din directorii Teatrului Național din Iași, l-a legat pe medicul-eseist o prietenie apropiată dar în legătură cu acesta are și o amintire hilară chiar despre meseria practică: stomatologia: “Își închipuia, cred eu, că sînt un medic higenist datorită modului meu de a aborda natura și tot ce o înconjoară, sau poate, vorbind despre medicină, n-am idee, mă credea generalist sau pediatru. Nu știu, dar rămân cu întrebarea, de ce nu și stomatolog? Eu simțindu-mă parcă într-un fel cu «musca pe căciulă.» Episodul care urmează într-un fel confirmă spusele mele. La un moment mi se destănuise, că vrea să-și facă un așa zis remont al danturii și dacă nu cunosc pe cineva mai «acătării», redau exact chiar cuvîntul său. (...) aflînd adevărata mea specialitate dar și mărturisirea mea sinceră, amintindu-i cu această ocazie, că așa cum nu pot să tratez și n-am tratat părinții sau chiar rudele apropiate, cu aceeași premize și cauze nu mi-am permis, rugîndu-l de a nu se supăra că nu m-am oferit să-l tratez, el fiindu-mi amic și bun prieten și apoi... un actor cunoscut. În orice caz totul spre bucuria noastră și chiar al celor prezenți, medici și tehnicieni dentari care bine înțeles erau departe de „subiect”, și deci nu în cunoștință de cauză, ne-am îmbrățișat și chiar sărutat ca adevărați oameni ai bunelor maniere...”¹¹

Iosef-Ioju Haimovici, medic stomatolog de profesie, se dovedește un memorialist iscusit. Chiar dacă a parasite România, medicul poartă, încă, în suflet nostalgia ținuturilor în care a copilărit și s-a format ca om și medic. Acestor locuri dar și personalităților pe care a avut șansa să le cunoască le-a dedicat numeroase pagini gazetărești sau de beletristică dovedindu-se la fel de scusit în mînuirea condeiului ca și în profesia de medic.

BIBLIOGRAFIE

Haimovici, Iosef-Ioju *Măria Sa: Teofil Vâlcu*, în *Opinia de Dorohoi*, 10/02/2013

⁹ Ibidem

¹⁰ Iosef-Ioju Haimovici, *Fata din Zlataust*, în *Monitorul de Suceava*, 9 oct 2014 - Anul XIX, nr. 235 (5744)

¹¹ Iosef-Ioju Haimovici, *Măria Sa: Teofil Vâlcu*, 10/02/2013, disponibil pe <http://www.dorohoinews.ro/cultura-1055-M%C3%84%E2%80%99ARIA-SA-TEOFIL-V%C3%83%C5%BDLCU--de-Iosef-Ioju-Haimovici.html>

Haimovici, Iosef-Ioju *Tot despre... Apropo de toate, demolări, retrocedări, despăgubiri*, în *Opinia de Dorohoi*, 4/08/2013

Haimovici, Iosef-Ioju *Însemnări de ieri și de azi: Popas Ieșean*, în *Opinia de Dorohoi*, 13/01/2014

Haimovici, Iosef-Ioju *Fata din Zlataust*, în *Monitorul de Suceava*, 9 oct 2014 - Anul XIX, nr. 235 (5744)

Haimovici, Iosef-Ioju *Lucruri știute și neștiute despre marele pictor, scriitor și publicist Val Gheorghiu*, în *Opinia de Dorohoi*, 1/07/2015

Haimovici, Iosef-Ioju *Să nu uitați*, în *Opinia de Dorohoi*, 7/07/2015

Haimovici, Iosef-Ioju *Sportul dorohoian văzut și trăit prin prisma unui martor ocular – Asociațiile sportive (I)*, în *Opinia de Dorohoi*, 3/08/2015

Haimovici, Iosef-Ioju *Mândrie dorohoiană. Mitică și Costică în versiune modernă*, în *Opinia de Dorohoi*, 20/12/2015

Lăpușeanu, Paloma *Iată-mă față în față cu doctorul Iosef-Ioju Haimovici*, în *Opinia de Dorohoi*, 3/06/2015